

שאגת הארי: ישראל הגיעה להישגים

ארה"ב החמיצה הזדמנות

written by ד"ר אל"מ במיל" חנן שי | 12.04.2026

הטענה שעלתה עם תחילת הפסקת האש ב-8 אפריל 2026, לפיה מטרות "שאגת הארי" לא הושגו, היא חסרת בסיס. יש להזכיר כי מטרת המבצע הייתה הסרתם של שלושה איומים: הגרעין, הבליסטיקה והפרוקסיז. אלה היו, בהתאמה מלאה, גם מטרות המלחמה של ארצות הברית, אשר, כמו ישראל, הבהירה כי החלפת המשטר היא יעד שעשוי להיות מושג בידי העם האיראני, אך אינה חלק מרשימת מטרות המלחמה המוצהרות.

משנקבעה מסגרת זו, ומתוך רצון להימנע מהפעלת כוח יבשתי, משאב שהיה הכרחי להפלת המשטר במסגרת המבצע, היה ברור מראש כי דפוס המלחמה לא יהיה הכרעתי, אלא התשתי-גריעתי, כניתן בהפעלת ירי מנגד בלבד. בדפוס כזה ניתן לצמצם את האיום, לפגוע בתשתיות הדרושות לשיקומו, ובכך לדחות לתקופה מוגבלת את מועד חזרתו לכשירות מבצעית. משכה של תקופה זו נגזר, מטבע הדברים, ממשך מלחמת השחיקה והגריעה עצמה.

ראוי לעצור לרגע את השיח על "תבוסה" ועל "מלחמה מיותרת" ולבחון את המלחמה לאור מטרותיה כפי שהוגדרו מראש ולא לאור יעדים שלא נקבעו. בחינה כזו מראה כי ההישגים שהושגו בפועל אכן מצדיקים את היציאה למבצע "שאגת הארי".

ישראל, שפעלה בתוך מגבלות ברורות, דפוס של ירי מנגד והתשה, ללא הפעלת כוח יבשתי רחב, מיצתה את יכולותיה והגיעה להישגים שמעבר להערכת המצב הזהירה בפתיחה. ארצות הברית, לעומתה, עמדה לאחר סגירת מיצרי הורמוז ותקיפת המפרצות בפני חלון הזדמנויות רחב בהרבה אך בחרה שלא לפרוץ אותו.

יש להניח שישראל הייתה מודעת לכך שהמפתח לאורך המלחמה נמצא בידי ארצות הברית; וכנגזר מכך נקבע גם סדר גריעת היכולות האיראניות: המסוכן ביותר והקשה ביותר לשיקום הותקף והוסר כבר בשעות ובימי המלחמה הראשונים, ואילו שאר היכולות נגרעו בהמשך.

סגירת מיצרי הורמוז ותקיפת מדינות המפרץ לא רק הרחיבו את המלחמה, אלא הן האריכו את חלון ההזדמנות האסטרטגי. זהו הרגע שבו ניתן היה לעבור מדפוס גריעה לדפוס הכרעה. ואולם, חלון זה, שנפתח ביוזמת איראן, לא נוצל במלואו.

מבחינת ישראל, היה בכך יתרון מובהק: המהלך האיראני אפשר לה להעמיק את הגריעה ולהרחיבה הרבה מעבר להישגים המוגבלים שהיו צפויים לאור הערכת מצב זהירה ערב פתיחת המלחמה. בה בעת, חובה לזכור כי נוכח הלחצים שהופעלו עליו, טראמפ יכול היה להפסיק את המלחמה בכל שלב בטענה, נכונה מבחינתו, שמטרותיה המוגבלות הושגו מראש.

ישראל יכולה אפוא לטעון כי עם הפסקת האש, הישגיה באיראן עלו בהרבה על הישגיה הצפויים לאור הערכת המצב השקולה שקדמה לפתיחת המלחמה, ואף מעבר למה שהיה נכון לצפות במסגרת דפוס פעולה גריעתית. לכך יש להוסיף הישג חשוב נוסף: הצלחתה להפריד בין המלחמה מול חיזבאללה והשיעה הלבנונית לבין המלחמה מול השיעה האיראנית.

ואולם, בניגוד לישראל, ארצות הברית אינה יכולה להתהדר באותה מידה בהשגת מטרות המלחמה שנקבעו לפני סגירת המיצרים ותקיפת המפרציות, ובהן קטאר, שעמה יש לה חוזה הגנה. מבחינתה של וושינגטון, המהלך האיראני הזה היה צריך להתפרש כהזדמנות לפרוץ את מטרות המלחמה ואת דפוס הפעולה שנקבעו מראש.

בנקודה זו עמדו בפני ארצות הברית שתי אפשרויות אסטרטגיות:

האחת, הפלת המשטר והחלפתו, גם ללא מהלך יבשתי רחב־היקף שהיה מסכן את חייליה, באמצעות מהלך של העתקת ריבונות ^[1] ניתוק המשטר מצינורות הכסף, התקשוב והתקשורת והעברתם לבירה זמנית מחוץ לטהרן, כפי שנעשה באיטליה ב-1943.

השנייה, ולמצער ^[2] החלפת דפוס המלחמה: לא עוד גריעה הדרגתית של תשתיות, אלא הכרעה טרמינלית באמצעות השמדה מהירה, בתוך שעות אחדות, של תשתיות יסוד של מדינה מתפקדת ^[3] השבת איראן ל"תקופת האבן", כהגדרת הנשיא.

מימוש אפילו של אחת משתי מטרות־העל הללו היה משדרג את שלוש המטרות המקוריות של המלחמה מפגיעה משמעותית באיומים, אך ללא שליטה ממשית ביכולתה של איראן לחדשם ^[4] להסרתם לפרק זמן ארוך לאין שיעור ואולי לחלוטין.

לכן ישראל יכולה לטעון, ובצדק, כי שלוש מטרות המלחמה שקבעה ^[5] ביחס לזמן שעמד לרשותה, ליכולותיה המבצעיות ולהישגיה בפועל ^[6] מטרות שהושגו מעבר למצופה בוורטואוזיות מקצועית של אמ"ן, חיל האוויר וגורמי ביטחון נוספים. מנגד, עבור ארצות הברית אותן מטרות עצמן היו קטנות מדי, משום שלא היה בהן מענה הולם לאירוע המכונן של סגירת המיצרים ותקיפת המפרציות..

מכאן נגזרת מסקנה מעשית לישראל: מאחר שלא ניתן לסמוך על אף התחייבות של המשטר האיראני הנוכחי, עליה לבסס את מדיניות ההגנה הלאומית המעודכנת שלה על שלוש הנחות יסוד:

הראשונה, איראן עלולה להשתמש בשאריות היכולות שנותרו לה, ובכללן טילים המאוחסנים בערים תת־קרקעיות (ייתכן שאף בהיקפים של אלפים), כמנוף לשיקום מואץ של כוחה וכאמצעי לסחיטת מדינות המפרץ ^[7] בין השאר כדי למנוע מהן להצטרף להסכמי אברהם;

השנייה, גם אם תוכנית הגרעין נפגעה משמעותית, איראן לא תוותר על שאיפתה להשיג נשק גרעיני או לחלופין נשק בלתי־קונבנציונלי אחר, קל יותר לפיתוח, להשגה ולשימוש;

השלישית, המשטר ימשיך להעדיף את בניין כוחו האזורי על פני רווחת אזרחיו, וימנע מהם מים ולחם אם יידרש לכך, אך יוסיף לתחזק את מערך הפרוקסיז הקיים, או להקים לו חלופות.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 12 באפריל 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.